

ZPRÁVA O STAVU LIDSKÝCH PRÁV ZA ROK 2016: ČESKÁ REPUBLIKA

3. března 2017

STRUČNÝ SOUHRN

Česká republika je země s pluralitní parlamentní demokracií. Zákonodárná moc náleží dvoukomorovému parlamentu tvořenému Poslaneckou sněmovnou a Senátem. Hlavou státu je prezident, jenž jmenuje předsedu vlády ze strany, která získala většinu, nebo z koalice. V roce 2013 byl v historicky první přímé prezidentské volbě na pětileté funkční období zvolen Miloš Zeman. Ve dnech 7. a 8. října se v zemi konaly volby do Senátu a krajských zastupitelstev. Podle pozorovatelů byly volby svobodné a spravedlivé.

Bezpečnostní složky byly pod kontrolou státních orgánů.

Závažným problémem zůstává společenská diskriminace romského obyvatelstva v oblasti vzdělávání, bydlení a zaměstnání. S pokračujícím přílivem uprchlíků a migrantů do Evropy, zejména z muslimských zemích, jako jsou např. Sýrie, Irák, Afghánistán a Eritrea, a domácím politickým odporem proti usazování těchto uprchlíků v zemi pokračovaly v průběhu roku i projevy protiimigrantských a protimuslimských nálad. Nebyly hlášeny případy hrubého porušování lidských práv.

Mezi další problémy v oblasti lidských práv patřily přeplněné věznice, korupce policie, nenávistné projevy politiků a veřejných činitelů, dlouhá detence migrantů a žadatelů o azyl, násilí na ženách, sexuální a jiné zneužívání dětí, antisemitismus, obchodování s lidmi, diskriminace osob nakažených HIV/AIDS a vykořisťování zahraničních pracovníků.

Stát podnikal kroky ke stíhání a potrestání veřejných činitelů z ozbrojených složek i jiných orgánů státní moci, kteří zneužili svou pravomoc.

Oddíl 1. Dodržování práv na integritu osobnosti včetně ochrany v těchto oblastech:

a. Svévolné zbavení života a jiné případy nezákonného či politicky motivovaného zabití

Nebyly hlášeny žádné případy svévolného či nezákonného zabití státní mocí či veřejnými činiteli.

b. Zmizení

Nebyly hlášeny žádné případy politicky motivovaného zmizení osob.

c. Mučení a jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení či tresty

Zákon takové praktiky zakazuje a nebyly hlášeny případy jejich uplatnění ze strany veřejných činitelů.

Podmínky ve věznicích a detenčních centrech

V průběhu roku zůstávaly hlavními problémy vysoký počet odsouzených ve věznicích a přeplněnost věznic, špatné hygienické podmínky v některých věznicích, případy špatného zacházení s vězni a celkově neuspokojivé podmínky pro vězně s tělesným či duševním postižením.

Situace v detenčních centrech pro migranty se během roku podstatně zlepšila, neboť počet migrantů ze zemí Středního Východu, Afriky a Asie vstupujících na území státu se výrazně snížil. Děti zůstávaly se svými rodinami v jednom detenčním zařízení pro nelegální migranty, bylo jim však povoleno zařízení opouštět v doprovodu personálu.

Fyzické podmínky: Problémem i nadále byla přeplněnost věznic. Přestože amnestie v roce 2013 přeplněnost dočasně vyřešila, nedošlo ke zlepšení služeb pro vězně, neboť došlo i k poměrnému snížení stavu zaměstnanců věznic. V prvních sedmi měsících roku byla zařízení pro výkon trestu naplněna téměř na 107 procent své kapacity.

V první polovině roku došlo ve věznicích a detenčních zařízeních k 20 úmrtím. Údaje o příčinách těchto úmrtí nebyly k dispozici.

Veřejná ochránkyně práv (ombudsmanka) ve své *Zprávě o systematických návštěvách věznic* za příslušný rok uvedla špatné zacházení s vězni ve dvou věznicích a celkově neuspokojivé podmínky věznění odsouzených s tělesným či duševním postižením. Kritizovala rovněž vězeňský systém zdravotní péče, přičemž vinu za jeho nízkou úroveň přičítala nedostatku lékařů motivovaných k práci ve věznicích.

Vězni měli omezený přístup k teplé vodě, což způsobovalo hygienické problémy.

Správa: Orgány umožňovaly vězňům a zadrženým podávat stížnosti k úřadu ombudsmanky bez cenzury, přičemž ombudsmanka podložené stížnosti na nelidské podmínky prošetřovala a věznice pravidelně navštěvovala. Podle Ministerstva spravedlnosti a ombudsmanky měli vězni povoleny návštěvy v náležitém rozsahu a bylo jim umožněno praktikovat náboženství. Ministerstvo spravedlnosti, jemuž je systém vězeňství podřízen, provádělo v průběhu roku kontroly věznic.

Nezávislé monitorování: Stát umožňoval nezávislé monitorování podmínek ve věznicích ze strany místních i mezinárodních skupin pro lidská práva, jakými jsou např. Helsinský výbor a Výbor Rady Evropy pro prevenci mučení (CPT), a rovněž ze strany médií.

Zlepšení: Ombudsmanka ve své zprávě uvedla, že Vězeňská služba přijala její návrh na zřízení transparentního systému přemístění odsouzených do věznic blíže jejich bydliště.

d. Svévolné uvěznění či zadržení

Zákon svévolné uvěznění či zadržení zakazuje, přičemž stát tento zákaz v zásadě dodržoval.

Úloha policie a bezpečnostního aparátu

Státní policie podřízená Ministerstvu vnitra odpovídá za prosazování zákona a udržování veřejného pořádku včetně ochrany hranic a prosazování imigračního zákona. Generální inspektorát bezpečnostních sborů (GIBS) při Úřadu vlády dohlíží na policii, celní správu, hasiče a vězeňskou službu a odpovídá za vyšetřování oznámených pochybení. Inspektoři vyšetřovali obvinění z trestního porušení pravomoci veřejného činitele a prováděli „testy bezúhonnosti“ či provokační operace cílené na přistižení pachatelů při činu. V roce 2015 zahájili inspektoři v rámci celé země 276 řízení.

Úřady oznámily, že policisté v roce 2015 spáchali 232 trestných činů, což představuje nárůst o 120 proti roku 2014. Příslušníci vězeňské služby spáchali 29 trestných činů, tedy o 11 více. Příslušníci celní správy se dopustili 12 trestných činů proti 11 spáchaným v roce 2014.

V orgánech činných v trestním řízení zůstala i nadále problémem korupce. V roce 2015 vyšetřovala policie 174 případů korupce, přičemž v roce 2014 to bylo 116

případů. Policie rovněž vyšetřovala 73 veřejných činitelů pro podezření ze zneužití pravomoci. V srpnu odsoudil městský soud v Táboře bývalého ředitele věznice v Litoměřicích Tomáše Líbala k trestu odnětí svobody na tři roky s podmíněným odkladem a uložil mu pokutu 100 000 korun za uplácení a vydírání.

Ministerstvo vnitra má policejní ombudsmanku, která v rámci ministerstva slouží jako prostředník. Všichni příslušníci veřejných bezpečnostních sborů včetně civilních zaměstnanců ministerstva se na ombudsmanku mohou obrátit s podezřeními na možná pochybení či nezákonné jednání. Policejní ombudsmanka se zaměřuje především na otázky prevence, transparentnosti a represe. Případy podezření na trestnou činnost předkládá GIBS, jenž policisty vyšetřuje. Zákon vyžaduje, aby policejní ombudsman na vyžádání poskytl GIBS veškeré informace, což vedlo k obavám o zajištění ochrany soukromí a důvěrnosti.

Zatčení a zacházení ve vazbě

Ve většině případů zatýká policie osoby obviněné z trestných činů na základě zatykačů vydaných soudcem. Policie může provést zatčení bez zatykače, pokud je přesvědčena, že došlo ke spáchání trestně stíhatelnému činu, pokud považuje zatčení za nezbytné k zabránění dalším trestným činům či zničení důkazů, k ochraně podezřelého nebo v případě neuposlechnutí příkazů policie k opuštění místa.

Osobu zatčenou na základě zatykače musí policie do 24 hodin předat soudu. Soudce má pak dalších 24 hodin na rozhodnutí, zda vazbu prodlouží. Podezřelý zatčený bez zatykače musí policie do 48 hodin informovat o důvodu zadržení, provést výslech a buď je propustit, nebo předat soudu. Poté musí soudce do 24 hodin rozhodnout, zda vůči podezřelému vznesl obvinění. Bez obvinění nesmí zadržení trvat delší dobu.

Zákon připouští možnost kauce, kterou však nelze uplatnit u závažných trestných činů nebo pokud hrozí ovlivňování svědků. Obžalovaný v trestní věci má právo vyžádat si právního zástupce okamžitě po zatčení. Pokud si obžalovaný právníka nemůže dovolit, zajistí mu ho stát. O tom, zda poplatky za advokáta bude částečně či v plné výši hradit stát, rozhoduje soud. Státní orgány uvedená práva v zásadě dodržovaly.

V srpnu okresní soud v Sokolově zprostil obvinění dva policisty, kteří byli souzeni od roku 2014 za nedbalost v případě úmrtí Roma ve vazbě, k němuž došlo v roce 2012. Dle svědků tito policisté muže zbili po zatčení v bytě jeho manželky, s níž již

nežil. Rozsudek vycházel z výsledků pitvy, která jako příčinu mužovy smrti uváděla delirium tremens. Rozhodnutí soudu bylo konečné.

Vyšetřovací vazba: Zákon stanoví, že vyšetřovací vazba může trvat nejdéle dva roky s výjimkou zvláště závažných trestných činů. Podezřelý může kdykoli požádat vyšetřující orgány o propuštění z vazby. Během prvních šesti měsíců roku byla průměrná délka vyšetřovací vazby 61 dnů.

Možnost zadrženého napadnout zákonost vazby u soudu: Osoby držené ve vazbě či vězněné za spáchání trestného činu či z jiného důvodu měly právo napadnout u soudu zákonný důvod či svévolný charakter jejich vazby a v případě prokázání nezákonnosti vazby být neprodleně propuštěny s právem na náhradu za způsobenou újmu.

e. Odepření spravedlivého veřejného soudního procesu

Zákon zaručuje nezávislost soudnictví, přičemž stát tuto nezávislost soudů v zásadě dodržoval. Státní orgány ve většině případů soudní příkazy respektovaly a soudní rozhodnutí vykonávaly.

Soudní proces

Zákon stanoví právo na spravedlivý veřejný proces, přičemž nezávislé soudnictví toto právo v zásadě uplatňovalo.

Ve vztahu k obžalovaným je uplatňována zásada presumpce nevinny, přičemž mají právo být neprodleně a podrobně informováni o obviněních proti nim vznesených (v případě potřeby s bezplatným tlumočením). Obžalovaní mají právo na spravedlivý veřejný proces bez zbytečného prodlení, právo být přítomni jednání soudu, a právo radit se s advokátem jimi zvoleným, nebo přiděleným státem v případě, že si advokáta nemohou dovolit. V zásadě mají dostatek času a prostředků na přípravu obhajoby a právo na bezplatné zajištění tlumočení dle potřeb od vznesení obvinění až po všechna odvolání. Obžalovaní mohou nahlédnout do důkazních materiálů zajištěných státními orgány, mají právo klást dotazy svědkům obžaloby či navrhovatele a sami navrhopat svědky a důkazy. Nesmějí být nuceni k výpovědi či přiznání viny. Odsouzení mají právo na odvolání. Zákon zaručuje uvedená práva všem obžalovaným.

Politictí vězni a osoby zadržené z politických důvodů

Celé znění zprávy Country Reports on Human Rights Practices na <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/>

Nebyly hlášeny žádné případy politických vězňů či zadržování osob z politických důvodů.

Občanskoprávní řízení a opravné prostředky

V ústavě je zakotvena existence odděleného, nezávislého soudnictví pro občanské záležitosti a žaloby požadující odškodnění za porušování lidských práv nebo zastavení takového porušování. Mezi dostupné opravné prostředky náleží peněžité odškodnění, opravný prostředek dle práva ekvity a zastavení poškozujícího jednání. Nevládní organizace uváděly vyšší míru soudržnosti mezi trestním a občanskoprávním řízením, která proces pro oběti zjednodušila. V některých případech však opravné prostředky vyžadovaly dlouhý právní proces a jejich zajištění bylo obtížné, a to zejména pro příslušníky znevýhodněných skupin, jako je romská menšina. Navrhovatelé se proti nepříznivým rozhodnutím s podezřením na porušení Evropské úmluvy o lidských právech mohou odvolat k Evropskému soudu pro lidská práva. K dispozici jsou rovněž správní opravná opatření.

Jako nejzranitelnější skupiny obyvatel kvalifikuje zákon děti, osoby s postižením, oběti obchodování s lidmi a oběti sexuálních a brutálních trestných činů. Stanoví práva obětí trestných činů, například právo na odškodnění a právo na advokáta. Oběti sexuálně motivovaných trestných činů mohou určit pohlaví soudce, jenž povede řízení proti údajným pachatelům.

Restituce majetku

Zákon upravuje restituci soukromého majetku zabaveného v době komunistického režimu i restituci židovského majetku nebo odškodnění za židovský majetek zabavený v období nacismu. Třebaže v průběhu roku bylo stále možno podávat žádosti o navrácení uměleckých děl zabavených nacistickým režimem, lhůta pro podání žádostí o navrácení majetku jiného druhu již vypršela. Zákon umožňuje restituci, případně náhradu majetku církevních organizací včetně židovských náboženských obcí zabaveného za komunistického režimu. V rámci jednorocní zákonné lhůty podaly církve 7 445 nároků. Církve obdrží rovněž náhradu ve výši 59 miliard korun za majetek, který restituovat nelze. Zákon stanoví, že stát vyplatí uvedenou náhradu během období 30 let a současně během období 17 let postupně skončí státní podpora registrovaných náboženských skupin.

f. Svévolné či nezákonné zasahování do soukromí, rodiny, domovní

Celé znění zprávy Country Reports on Human Rights Practices na <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/>

svobody a listovního tajemství

Zákon takové jednání zakazuje, přičemž nebyly hlášeny případy nerespektování těchto zákazů ze strany státu.

V červnu obvodní soud v Praze zprostil Janu Nečasovou, manželku a bývalou vrchní ředitelku Sekce kabinetu bývalého předsedy vlády Petra Nečase, a tři důstojníky vojenské zpravodajské služby obvinění z korupce a neoprávněného sledování Nečasovy bývalé manželky. Státní zástupce proti rozhodnutí odvolal a věc bude znovu předložena Městskému soudu v Praze. Pokud bude Nečasová shledána vinnou, hrozí jí trest odnětí svobody až na tři a půl roku.

Oddíl 2. Dodržování občanských svobod, mimo jiné:

a. Svoboda projevu a svoboda tisku

Zákon zaručuje svobodu projevu a tisku, přičemž stát tato práva v zásadě respektoval. Kombinace nezávislých sdělovacích prostředků, efektivního soudnictví a funkčního demokratického politického systému zaručovala svobodu projevu a svobodu tisku. Zákon však umožňuje určité výjimky z těchto svobod, mimo jiné v případě nenávistných projevů, popírání holokaustu a popírání zločinů období komunismu.

Svoboda slova a projevu: Zákon stanoví trest odnětí svobody v délce trvání šest měsíců až tři léta pro osoby popírající zločiny období komunismu či holokaust. Zákon zakazuje projevy podněcující k nenávisti na základě rasy, náboženského vyznání, třídní příslušnosti, národnosti či příslušnosti k jiné skupině a stanoví za ně trest odnětí svobody až na tři roky.

Svoboda tisku a sdělovacích prostředků: Nezávislé sdělovací prostředky aktivně vyvíjely svou činnost a vyjadřovaly širokou škálu názorů bez omezení ze strany státu, byl však hlášen případ redakce soukromého sdělovacího prostředku omezující redaktoři. Šetření nevládní organizace ukázalo, že vedení Prima TV, třetí nejsledovanější televizní stanice v zemi, dalo svým redaktorům pokyn prezentovat migrační krizi pouze jako hrozbu a zaměřit se na možné problémy spojené s islamizací a na nebezpečí představované uprchlíky. Vedení údajně oznámilo, že kdo takový přístup nebude uplatňovat, nebude moci pro Primu pracovat. Několik zákonodárců Prima TV kritizovalo.

Zákon zakazující popírání zločinů období komunismu a holokaustu a projevy nenávisti se vztahuje na tištěná a vysílaná média i na online deníky a časopisy.

Svoboda internetu

Stát neomezoval ani nenarušoval přístup k internetu a neprováděl cenzuru online obsahu. Neexistují důvěryhodné zprávy o tom, že by stát sledoval soukromou online komunikaci bez příslušného zákonného oprávnění. Dle aktuálních dat Českého statistického úřadu přes 73 procent domácností v průběhu roku využívalo vysokorychlostní připojení k internetu.

Ochota státních orgánů trestně stíhat projevy nenávisti na internetu se zvyšovala, i když extrémisté jejich úsilí často mařili umístěním svých stránek na zahraniční servery mimo dosah státních orgánů. Webové stránky White-Media.info sídlící v zahraničí, avšak provozované slovenskými stoupenci nadvlády bílé rasy, uváděly seznam jmen a adres mnoha českých lesbiček, homosexuálů, bisexuálů, transgenderových osob a osob neurčitého pohlaví (LGBTI) a romských aktivistů a jejich zastánců. V některých případech zastánci nadřazenosti tzv. hacknuli webové stránky, např. stránky Českého helsinského výboru, a vyzývali k násilí proti některým osobám, např. proti řediteli významné romské nevládní organizace. V roce 2015 uložily soudy pokutu provozovatelům několika webových stránek za to, že zveřejnily či umožnily zveřejnění projevů nenávisti na internetových diskusích.

Akademické svobody a kulturní akce

Stát se nedopustil omezení akademických svobod či kulturních akcí.

b. Svoboda pokojného shromažďování a svoboda sdružování

Ústava a zákon zaručuje svobodu shromažďování a stát toto právo v zásadě respektoval. Stát může zákonným způsobem omezit nebo zakázat shromáždění, mimo jiné pochody, demonstrace a koncerty, pokud propagují nenávist či nesnášenlivost, staví se za potlačování práv jednotlivce nebo pokud je ohrožena bezpečnost účastníků.

V květnu obdržel Městský soud v Praze stížnost občanů, kteří chtěli během březnové návštěvy čínského prezidenta v Praze uspořádat protestní demonstraci proti porušování lidských práv v Číně. Přestože demonstrace byla v souladu se

zákonem nahlášena úřadům, policie ji zakázala na základě rozhodnutí pražského magistrátu, údajně z bezpečnostních důvodů. Stěžovatelé uvedli, že ústavní právo na svobodu shromáždění nelze omezit výnosem, ale pouze dle zákona o právu shromažďovacím. Ke konci roku byla věc stále v řešení.

Svoboda sdružování

Ústava a zákon zaručují svobodu sdružování. I když stát toto právo v zásadě respektoval, zákon vyžaduje, aby se organizace, sdružení, nadace a politické strany registrovaly u Ministerstva vnitra. Skupiny podněcující k nenávisti na základě rasy, náboženského vyznání, příslušnosti ke třídě, národnosti či jiné příslušnosti, či skupiny používající zakázané symboly, mohou být soudně rozpuštěny či zakázány nebo může být Ministerstvem vnitra zamítnuta jejich žádost o registraci.

c. Svoboda náboženského vyznání

Viz *Zpráva o náboženské svobodě v zahraničí (International Religious Freedom Report)* Ministerstva zahraničí USA na www.state.gov/religiousfreedomreport/.

d. Svoboda pohybu, vnitřní migrace, ochrana uprchlíků a osob bez státní příslušnosti

Ústava a zákon zaručují svobodu pohybu uvnitř země, cestování do zahraničí, vystěhování a repatriace, přičemž stát tato práva v zásadě respektoval.

Zneužívání migrantů, uprchlíků a osob bez státní příslušnosti: Závažným problémem byly i nadále případy fyzického zastrásování, vandalismu a projevů podněcujících k nenávisti vůči uprchlíkům v souvislosti s migrační krizí v Evropě. Nevládní organizace zaměřující se na problematiku migrace uváděly zvýšený počet případů vyhrožování prostřednictvím telefonu či elektronické pošty, které obsahovaly rovněž vyhrožování smrtí (viz oddíl 6, Jiné společenské násilí a diskriminace).

Stát spolupracoval s Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a dalšími humanitárními organizacemi na zajišťování ochrany a pomoci uprchlíkům, žadatelům o azyl, osobám bez státní příslušnosti a jiným osobám v obdobné situaci.

Ochrana uprchlíků

Poskytování azylu: Zákon upravuje podmínky poskytnutí azylu či udělení statutu uprchlíka a stát má zaveden systém poskytování ochrany uprchlíkům. Podle statistik Ministerstva vnitra za první polovinu roku délka azylového řízení splňuje požadavky nového azylového zákona, jenž nabyl účinnosti k 1. lednu. Podle tohoto nového zákona by Ministerstvo vnitra mělo poskytnout azyl ve lhůtě šesti měsíců ode dne podání žádosti pod podmínkou, že žadatel předložil veškeré potřebné dokumenty.

Bezpečná země původu a tranzitní země: Země v zásadě dodržuje pravidla systému Dublin III, která nařizují příslušným orgánům vracet uprchlíky do prvního členského státu EU, na jehož území vstoupili. Ministerstvo vnitra obdrželo žádosti o azyl od osob přicházejících ze zemí nebo přes území zemí, které jsou dle definice v zákoně považovány za bezpečné. Takové žádosti jsou obvykle zamítány, všechny případy jsou však posuzovány jednotlivě.

Svoboda pohybu: Byly hlášeny případy dlouhodobé detence migrantů či žadatelů o azyl, jimž hrozilo vyhoštění nebo kteří čekali na dobrovolnou repatriaci. Podle říjnové zprávy Ministerstva vnitra bylo v zemi ve třech detenčních zařízeních zadržováno 107 migrantů. Podle zákona mohou být migranti, jimž hrozí vyhoštění nebo již čekají na dobrovolnou repatriaci, zadržováni nejdéle po dobu 180 dnů. V případě rodičů s dětmi může proces vyhoštění trvat nejdéle 90 dní. Nevládní organizace kritizovaly skutečnost, že děti migrantů byly společně se svými rodiči umístěny v detenčních zařízeních.

Několik členů advokátní komory a právních expertů nevládních organizací poskytovalo migrantům právní pomoc a mělo přístup do detenčních zařízení. Do detenčních zařízení měli přístup i nezávislí pozorovatelé.

Trvalá řešení: Program přesídlení a integrace řízený státem v úzké spolupráci s UNHCR i nadále pokračoval. V rámci Státního integračního plánu schváleného vládou v listopadu 2015 mají příjemci mezinárodní ochrany nárok na dočasné ubytování, sociální služby, výuku českého jazyka a pomoc s nalezením zaměstnání a trvalého bydlení. Děti mají nárok na školní vzdělávání. Od října 2015 přijímala země syrské žadatele o azyl, mimo jiné čtyři rodiny s vážně nemocnými dětmi v rámci programu Medevac. Většina z nich později odešla do Německa.

Po schválení mechanismu EU pro rozdělování migrantů a žadatelů o azyl přesídlilo v roce 2015 do země 12 Syřanů z Řecka. Dále pak dle dohody mezi EU a Tureckem vláda schválila přesídlení 1 301 lidí z Turecka a 400 uprchlíků z jiných

zemí, především ze Středního Východu.

Dočasná ochrana: Stát poskytoval dočasnou (dodatečnou) ochranu osobám, které nesplňovaly zákonná kritéria pro statut uprchlíka, avšak nemohly se vrátit do své země původu kvůli riziku závažné újmy. Podle směrnic EU mají mít osoby, kterým byla poskytnuta dočasná ochrana, nárok na povolení k dočasnému pobytu, cestovní doklady, pracovní povolení a rovný přístup ke zdravotní péči, bydlení a školnímu vzdělávání pro děti. V prvních šesti měsících roku poskytl stát dočasnou ochranu 217 osobám.

Osoby bez státní příslušnosti

Podle UNHCR bylo v polovině roku 2015 v zemi 1 502 osob, na něž se vztahoval mandát UNHCR pro osoby bez státní příslušnosti. Ministerstvo vnitra hlásilo v červnu 18 osob bez státní příslušnosti, které byly rovněž uprchlíky požádavšími o mezinárodní ochranu. Mezi nimi byli 4 opakovaně žádající, 14 žen a 11 nezletilých. Osoba bez státní příslušnosti může za určitých okolností získat občanství.

Oddíl 3. Svoboda zapojování do politického procesu

Ústava a zákon zaručují občanům právo zvolit svobodnými a spravedlivými pravidelnými volbami, v nichž platí všeobecné a rovné hlasovací právo. Volby probíhají tajnou volbou zajišťující svobodné vyjádření vůle občanů.

Volby a zapojení do politiky

Nedávné volby: V říjnu se konaly volby do jedné třetiny senátu a do krajských zastupitelstev; později se ve stejném měsíci konalo druhé kolo senátních voleb. Nebyly hlášeny žádné nesrovnalosti.

Účast žen a menšin: Účast žen a příslušníků menšin v politickém procesu není omezena žádným zákonem a ženy i menšiny se do procesu zapojily.

Romové se do politiky zapojovali a byli členy mainstreamových i čistě romských politických stran, přestože součástí politického života bylo jen málo členů této sociálně vyčleněné menšiny, která dle odhadů čítá 300 000 osob. Žádný z poslanců či senátorů, ministrů vlády nebo soudců Nejvyššího soudu nebyl romského původu; v krajských volbách se žádnému romskému kandidátovi nepodařilo získat mandát. Několik Romů bylo členy národních a krajských poradních výborů pro romské

otázky.

Oddíl 4. Korupce a nedostatek transparentnosti ve vládě

Zákon stanoví trestní postih za korupci ze strany státních úředníků. Pachateli hrozí pokuta ve výši až 100 procent zpronevěřených prostředků a trest odnětí svobody až na tři roky v případě, že nespolupracuje s finančním úřadem. Stát v zásadě uplatňoval zákon účinně, přestože se někteří státní úředníci beztrestně dopouštěli korupčního jednání.

Korupce: V květnu Vrchní soud v Praze odsoudil Marka Dalíka, lobbistu a někdejšího poradce bývalého předsedy vlády Mirka Topolánka, k trestu odnětí svobody na čtyři roky a k pokutě ve výši čtyř milionů korun na základě obvinění z korupce. Věc se týkala státního nákupu vojenských obrněných vozidel Pandur od společnosti Steyer. Dalík od zástupců společnosti Steyer požadoval 18 milionů Eur za zprostředkování nákupu. Dalík nastoupil výkon trestu 1. září. Dalík i nejvyšší státní zástupce podali dovolání.

Majetkové přiznání: Zákon ukládá zákonodárcům, členům vlády a dalším vybraným veřejným činitelům povinnost každoročně podávat majetková přiznání. Veřejnost má možnost seznámit se s majetkovými přiznáními na dostupných webových stránkách; přístup však byl stále obtížný, neboť vyžadoval časově omezené heslo vydané oddělením daného činitele. Informace byly příliš všeobecné a málo podrobné.

Přístup veřejnosti k informacím: Zákon zaručuje přístup veřejnosti k informacím, přičemž ve většině případů by tento zákon účinně uplatňován. Podle nevládních organizací však praktiky poskytování informací nebyly vždy zcela konzistentní, neboť úřady neposkytovaly informace veřejnosti aktivně, zejména v otázkách platů veřejných činitelů, veřejných zakázek a dalších případů využití veřejných financí.

Oddíl 5. Postoj státu k vyšetřování údajného porušování lidských práv vedenému mezinárodními a nevládními organizacemi

Různé domácí i zahraniční skupiny zabývající se lidskými právy pracovaly v zásadě bez zásahů státu, šetřily případy porušování lidských právy a zveřejňovaly výsledky svého šetření. Státní úředníci v zásadě spolupracovali a na zjištění reagovali.

Státní orgány odpovědné za dodržování lidských práv: Zástupci Úřadu veřejné ochránkyně lidských práv (ombudsmanky) pravidelně navštěvovali státní i soukromá zařízení s omezením pohybu jejich obyvatel (tedy věznice, dětské domovy, domovy důchodců a detenční zařízení), zkoumali, jak je v nich zacházeno s osobami a sledovali, jak jsou dodržována jejich základní práva. Úřad vydával čtvrtletní zprávy a roční zprávu o své činnosti i zprávy a doporučení státním orgánům k tématům vyžadujícím zvláštní pozornost. Úřad svou funkci vykonával bez zásahů státu či politických stran, měl k dispozici dostatečné zdroje a lidskoprávní pozorovatelé jej v zásadě považovali za efektivní. Evropská komise proti rasismu a netoleranci však ve své zprávě z října 2015 uvedla, že ombudsmanka nemá dostatečné pravomoci a kompetence k účinnému boji proti rasové diskriminaci.

Kromě veřejného ochránce práv existují i funkce ombudsmana pro bezpečnostní složky a školství.

V roce 2014 vláda opětovně zřídila pozici ministra pro lidská práva, jenž se má zabývat lidskoprávní agendou na národní úrovni. Úřad vlády (ústřední orgán státní správy) podporoval několik lidskoprávních rad.

Oddíl 6. Diskriminace, společenský útlak a obchod s lidmi

Ženy

Znásilnění a domácí násilí: Zákon zakazuje znásilňování včetně manželského a stanoví za něj trest odnětí svobody od dvou do 15 let. Stát ustanovení zákona účinně prosazoval. Přestože odborníci mají za to, že míra oznamování znásilnění je nízká, byla zaznamenána vzrůstající tendence v počtu usvědčujících rozsudků za znásilnění. Tato tendence je připisována zlepšenému policejnímu výcviku, osvětovým kampaním mezi veřejností a lepší spolupráci mezi policií a nevládními organizacemi. Za prvních šest měsíců roku zaznamenaly příslušné orgány 325 případů znásilnění, z nichž 195 bylo vyšetřeno. Soudy usvědčily 134 pachatelů, z nichž 45 bylo odsouzeno k trestu odnětí svobody. Zbytek rozsudků tvořily podmíněné tresty.

Odborníci jsou přesvědčeni, že násilí proti ženám bylo mnohem rozšířenější, než naznačoval počet případů oznámených příslušným orgánům, a to z důvodu stigmatizace spojené s takovými případy zneužití. Nevládní organizace poukazovaly zejména na nízkou míru oznamování násilí na ženách v imigrantských komunitách,

kde se oběti často obávají ztráty svého imigračního statutu nebo vystavení kulturní stigmatizaci. Některé nevládní organizace i nadále nabízely sociální, právní a psychologické asistenční služby obětem znásilnění.

Domácí násilí se trestá odnětím svobody až na tři roky, za přitěžujících okolností může být uložen i delší trest. Policie má možnost vykázat násilníka z domova na dobu 10 dnů. Zákon omezuje celkovou dobu, po níž může být v platnosti obnovovací příkaz, na šest měsíců včetně prodloužení. Nevládní organizace Bílý kruh bezpečí zveřejnila, že za prvních šest měsíců roku vykázala policie z domova 672 pachatelů (mezi nimi i několik žen).

Za prvních šest měsíců roku přijalo Ministerstvo vnitra 321 oznámení o případech domácího násilí, přičemž policie 211 z nich vyšetřovala. Za stejné období soudy usvědčily 116 osob z domácího násilí, z nichž 39 bylo odsouzeno k trestům odnětí svobody, 76 k podmíněným trestům a v jednom případě trest domácího vězení.

Zákon rovněž zaručuje ochranu proti domácímu násilí dalším osobám žijících v domácnosti, zejména pak dětem a seniorům, a za určitých okolností umožňuje právní emancipaci dětí od 16 let. Dítě může například požádat soud o příkaz k vykázání agresora z rodiny v případě, že by tak nebyl ochoten či schopen učinit rodič (obvykle matka).

Podle České psychiatrické společnosti zažilo v první polovině roku domácí násilí 32 procent žen a 2,5 procenta mužů. Výzkum provedený společností ProFem zjistil, že domácí násilí zažilo 28 procent žen a třetina z nich musela vyhledat lékařské ošetření. V 68 procentech případů byly svědky domácího násilí děti. Ministerstvo vnitra uvedlo, že všichni policisté procházejí zvláštním výcvikem zaměřeným na domácí násilí, pomoc jeho obětem a další související záležitosti.

Sexuální obtěžování: Antidiskriminační zákon sexuální obtěžování zakazuje a pohlíží na něj jako na formu přímé diskriminace. Obtěžovaná osoba může požadovat zjednání spravedlnosti prostřednictvím soudu a požadovat odškodnění za případně způsobenou újmu. Důkazní břemeno spočívá na obviněné osobě, která musí prokázat, že se diskriminace vůči žalující osobě nedopustila. Uděleným trestem může být pokuta, propuštění ze zaměstnání nebo odnětí svobody až na osm let. Většina případů sexuálního obtěžování se odehrává na pracovišti. Dle nevládních organizací policie tyto případy vyšetřuje jen zřídka, neboť oběti obvykle hledají spíše radu, jak takovému obtěžování zabránit, než aby obvinily kolegy či nadřízené a riskovaly tak ztrátu zaměstnání. Policie vyšetřování často odkládala,

dokud nedošlo ke spáchání závažnějšího trestného činu, např. vynucování pohlavního styku, znásilnění či jiným formám fyzického útoku.

Pachatelům usvědčeným z pronásledování, tzv. stalkingu, může být uložen trest odnětí svobody až na tři léta. Během prvních šesti měsíců roku vyšetřovala policie 259 oznámení o stalkingu a 164 z nich dospělo do stádia žaloby. Policie rovněž objasnila 49 případů z předchozích období. Za prvních šest měsíců roku usvědčily soudy z pronásledování 113 osob, z nichž 12 byl udělen trest odnětí svobody, 89 podmíněný trest, ostatním pak pokuta nebo veřejně prospěšné práce. Dle policejních statistiky tvořily 75 procent obětí ženy.

Nevládní organizace uváděly nárůst výskytu kyberšikany a kyber-stalkingu, a to nejen u dětí, ale i u dospělých osob obou pohlaví. Nevládní organizace Gender Studies a ProFem v reakci na tento trend realizovaly kampaň proti kyberšikaně.

Právo na reprodukci: Stát uznával základní právo párů a jednotlivců na rozhodování o počtu dětí, časovém odstupu mezi nimi a načasování, na rozhodování o jejich reproduktivním zdraví a na přístup k informacím a prostředkům, které jim to umožní, a to bez diskriminace, donucování či násilí.

V říjnu zamítla vláda návrh zákona předložený v září roku 2015 ministrem pro lidská práva, podle nějž mělo být poskytnuto odškodnění osobám, většinou romským ženám, které byly bez plného souhlasu sterilizovány v letech 1971 až 1991.

Diskriminace: Muži a ženy mají ze zákona stejný právní status a práva, včetně práva rodinného, pracovního, majetkového, národnostního a dědického. Ženy se občas setkávaly s diskriminací v oblasti zaměstnání (viz část 7.d.).

Děti

Registrace při narození: Občanství dětí se odvozuje od občanství rodičů. Pokud je alespoň jeden z rodičů občanem státu, stává se automaticky občanem i dítě. Úřady registrují děti ihned po narození.

Zneužívání dětí: Přestože je zneužívání dětí nezákonné, zůstává i nadále problémem. Ze zákona je každá osoba mladší 18 let považována za nezletilou. Dítě je rovněž klasifikováno jako ohrožená osoba a považováno za oběť v případech domácího násilí, a to i v případech, kdy násilí není cíleno přímo na dítě.

Podle odhadu nevládních organizací se s nějakou formou násilí každoročně setkává přibližně 40,000 dětí. Podle policie a Ministerstva vnitra bylo oznámeno 751 případů zneužití dětí v roce 2015 a 432 případů za prvních šest měsíců roku, a to včetně sexuálního zneužití a zneužívání za účelem sexu za úplatu. Podle zprávy vydané v dubnu Ministerstvem práce a sociálních věcí vzrostl počet zneužitých či týraných dětí z 8 478 v roce 2014 na 9 433 v roce 2015. Šest dětí v roce 2015 na následky zneužití či týrání zemřelo. Ministerstvo práce a sociálních věcí uvedlo, že v roce 2015 úřady odňaly 2 368 dětí jejich rodinám z důvodu zneužívání či týrání a umístily je v dětských domovech.

Tresty odnětí svobody pro osoby usvědčené ze zneužívání dětí se pohybují od pěti let do 12 let v případě úmrtí dítěte. Ministerstva vnitra a spravedlnosti zavedla zvláštní místnosti pro výslech dětských obětí a svědků. Nevyžaduje se, aby dětské oběti vypovídaly před soudem, pokud výslech provedou speciálně vyškolení policisté v souladu se stanovenými postupy výslechu dětí, které zahrnují například přítomnost psychologa a v některých případech i soudce a advokáta obhajoby.

Manželství nezletilých osob a manželství z donucení: Minimální věková hranice pro uzavření manželství stanovená zákonem je 18 let. Někteří příslušníci romské komunity uzavírali manželství před dosažením této zákonné hranice. Zákon umožňuje uzavření manželství ve věku 16 let se souhlasem soudu; nebyla hlášena žádná manželství osob ve věku nižším než 16 let.

Sexuální zneužívání dětí: Zákon zakazuje sexuální zneužívání dětí pro výdělečné účely a držení, výrobu a šíření dětské pornografie pod trestem odnětí svobody až na osm let. Minimální věková hranice pro dobrovolný sex činí 15 let. Pohlavní styk s dítětem mladším 15 let může být potrestán odnětím svobody až na osm let, případně 8 let v případě úmrtí dítěte. Stát dle trestního zákoníku zakazuje veškeré formy obchodování s lidmi pod trestem odnětí svobody až na 16 let. Dle statistiky Ministerstva vnitra šetřila policie v prvních šesti měsících roku 55 případů sexuálního zneužívání dětí k výdělečným účelům v porovnání s 25 případy v roce 2015.

Ministerstvo spravedlnosti uvedlo, že za prvních šest měsíců roku soudy usvědčily 41 osob z výroby či obchodování s dětskou pornografií, přičemž dvěma z nich byl uložen trest odnětí svobody až do výše pěti let, třem trest odnětí svobody až na dobu 15 let a zbývajícím 36 pak podmíněné tresty. Soudy usvědčily 17 osob ze zneužívání dítěte k výrobě pornografie, přičemž pěti z nich byly uděleny tresty

odnětí svobody.

Mezinárodní únosy dětí: Země j signatářem Haagské úmluvy z roku 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí. Viz *Výroční zpráva o mezinárodních únosech dětí rodiči* (Annual Report on International Parental Child Abduction) Ministerstva zahraničí USA na travel.state.gov/content/childabduction/en/legal/compliance.html.

Antisemitismus

Židovská populace v zemi čítá přibližně 10 000 osob. Veřejné projevy antisemitismu byly nepočtené, po celé zemi však aktivně působily dobře organizované ultrapravicové skupiny s antisemitskými názory. Ministerstvo vnitra činnost těchto skupin i nadále sledovalo, byla zintenzivněna spolupráce s policejními orgány sousedních zemích a ukončována nepovolená shromáždění těchto skupin.

V roce 2015 evidovalo Ministerstvo vnitra 47 trestných činů s antisemitským motivem proti 45 v roce 2014. Za stejné období nahlásila Federace židovských obcí 39 antisemitských incidentů, které zahrnovaly poškození majetku, sprejování antisemitských sloganů a nacistických symbolů, výhrůžky a obtěžování. Počet antisemitských článků napsaných českými autory na internetu, jež zahrnovaly podněcování k násilí na Židech, poklesl ze 191 v roce 2014 na 182 v roce 2015. Znamý antisemitský bloger pokračoval v uveřejňování příspěvků na internetu, které obsahovaly popírání holokaustu. V březnu bylo zahájeno jeho vyšetřování a v dubnu byl obviněn z podněcování nenávisti a popírání holokaustu. Ke konci roku nebyl případ uzavřen.

V červenci prohlásilo Ministerstvo kultury bývalý židovský hřbitov v Prostějově kulturní památkou. Tímto krokem bylo završeno tříleté úsilí vedené zahraničním mecenášem s cílem obnovení hřbitova zrušeného nacisty. Po válce se místo změnilo ve veřejný park. Místní starosta byl proti obnovení a argumentoval tím, že park zajišťuje nutný přístup k sousední škole a jiná část hřbitova byla využita k vybudování parkoviště pro občany.

Obchodování s lidmi

Viz *Zpráva o obchodování s lidmi* (Trafficking in Persons Report) Ministerstva zahraničí USA na www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

Celé znění zprávy Country Reports on Human Rights Practices na <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/>

Osoby s postižením

Zákon zakazuje diskriminaci osob s tělesným, smyslovým, intelektuálním a duševním postižením v zaměstnání, vzdělávání, veřejné dopravě, přístupu ke zdravotní péči, soudnictví a k jiným státním službám. Státní orgány tato zákonná ustanovení v zásadě dodržovaly.

Postižené osoby se nicméně setkávaly s problémy při získávání obecního bydlení a míra jejich nezaměstnanosti byla nepoměrně vysoká. Většina postižených dětí mohla navštěvovat běžné základní, střední i vysoké školy.

V dubnu schválil Parlament školský zákon, jehož účelem bylo snížit míru využívání zvláštních škol u dětí s mírným postižením a u některých menšin (mimo jiné romských). Zákon vstoupil v účinnost v září a výsledkem je zapsání více než 200 žáků prvních ročníků s postižením nebo ze sociálně vyloučených lokalit do běžných škol. Dle nového zákona by zvláštní školy zaměstnávající speciálně vyškolené učitele měly navštěvovat pouze děti s vážným postižením.

Zákon ukládá zákonným zástupcům, aby zajistili, že bude přihlíženo k preferencím osoby s duševním či tělesným postižením. Soudy navíc již nemohou tyto osoby zbavit jejich svéprávnosti, mohou však omezit práva v určitých jasně daných oblastech (např. finance, volební právo). Soudy mají tři roky na prošetření případů osob s duševním či fyzickým postižením, kterým byla omezena zákone daná práva, za účelem rozhodnutí, zda toto omezení bylo v souladu se zákonem.

Ombudsmanka je povinna pravidelně navštěvovat státní i soukromá zařízení, kde pracují vězni nebo osoby v jiném typu ústavní péče, včetně osob s postižením, aby prověřila, zda podmínky nejsou v rozporu se základními právy, a usilovat o lepší ochranu proti možnému zneužívání těchto osob. Úřad ombudsmanky tyto návštěvy během roku prováděl. V oblasti ochrany uvězněných osob a osob v ústavní péči ombudsmanka spolupracovala s Nejvyšším státním zastupitelstvím.

Podle zprávy Ministerstva pro lidská práva ministerstva v průběhu roku 2015 neplnila požadavek zákona, aby přinejmenším 4 procenta personálu podniků a institucí s více než 25 zaměstnanci tvořily osoby s tělesným postižením. Podle zprávy tento požadavek plnila pouze tři z 25 ministerstev a jim podřízených organizací. Místo zaměstnávání osob s postižením mnoho podniků a institucí platilo pokuty nebo nakupovalo výrobky od firem, které postižené osoby zaměstnávaly. Tento postup byl předmětem kritiky Národní rady osob se zdravotním postižením.

Ministerstvo práce a sociálních věcí pokračovalo v realizaci programu financovaného z fondů EU, jehož cílem je pomáhat osobám s postižením v přechodu z ústavní péče a začlenění do většinové společnosti.

Národnostní/rasové/etnické menšiny

Romové, jichž v zemi žije přibližně 300 000, byli vystaveni různé míře diskriminace v oblasti vzdělávání, zaměstnání a bydlení a trpí rovněž vysokou mírou chudoby, nezaměstnanosti a negramotnosti. Řada výzkumů veřejného mínění ukázala na výskyt společenských předsudků. Březnový výzkum Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) například zjistil, že 82 procent respondentů Romy „nemá rádo“ nebo „velmi nemá rádo“, zatímco pouze 3 procenta respondentů dalo najevo své sympatie k Romům a 14 procent mělo neutrální názor. Průzkum provedený v roce 2015 Evropskou komisí zjistil, že pouze 29 procent Čechů by mělo dobrý či neutrální pocit, pokud by pracovali s Romem, a pouze 11 procent by mělo dobrý či neutrální pocit, pokud by si jejich potomek vybral jako životního partnera Roma. Ze stejného výzkumu vyplynul negativní přístup k určitým vnímaným atributům Asiatů a černochoů.

Podle dat z výzkumu zveřejněných nevládní organizací bylo v prvním pololetí roku 2015 zaznamenáno 10 etnicky motivovaných násilných incidentů, z nichž 4 byly mířeny proti Romům. Podle Ministerstva vnitra se Romové v roce 2015 stali oběťmi 33 různých trestných činů.

Podle *Zprávy o extremismu* Ministerstva vnitra za rok 2015 bylo v průběhu roku oznámeno 175 trestných činů z nenávisti, za něž bylo 130 osob stíháno a 115 obžalováno. Dvě osoby byly odsouzeny k trestu odnětí svobody na jeden rok až pět let, jedna osoba k trestu odnětí svobody na jeden rok, 37 osob bylo odsouzeno k podmíněným trestům a devět k veřejně prospěšným pracím.

V červnu byli dva obžalovaní odsouzeni k trestu odnětí svobody na déle než šest let za pokus o vraždu související s jejich rasově motivovaný útokem na Romy v roce 2012. Případ není s konečnou platností uzavřen z důvodu odvolání. Krajská policie vyšetřovala srpnový incident, při němž ozbrojený muž vyhrožoval romským dětem z České republiky a Slovenska, které byly na letní tábore. V únoru byla zubní lékařce, jež odmítla ošetřit Roma a jeho dceru, soudem uložena povinnost písemně se omluvit a vyplatit obětem odškodnění.

Na webové stránce umístěné v zahraničí a propagující nadvládu bílé rasy byl uveden seznam jmen a adres romských aktivistů, dále byly tzv. hacknuty webové stránky a emailové adresy několika známých osob, které se buď zabývaly romskými otázkami nebo Romy v minulosti podporovaly.

V průběhu roku byl místopředseda vlády a ministr financí kritizován za (nesprávný) výrok, že druhoválečný koncentrační tábor pro Romy v Letech byl pouze tábor pro osoby štítící se práce. Později se omluvil a svůj výrok uvedl na pravou míru.

Vysoký počet romských dětí navštěvoval zvláštní školy, což je účinně vyčlenilo do vzdělávacího systému podřadné kvality.

Přibližně třetina Romů žila ve „vyloučených lokalitách“ neboli ghettech. Podle zprávy Ministerstva práce a sociálních věcí z října 2015 se počet ghatt od roku 2006 zdvojnásobil na 606 a počet jejich obyvatel vzrostl z 80 000 na 115 000. Pro tato ghetta je typické podřadné bydlení a nevalné hygienické podmínky.

Nevládní organizace prověřily několik inzerátů nabízejících bydlení a zjistily, že romští zájemci se při hledání nájemního bydlení a prostor pro podnikání setkali s diskriminací. Zákon sice diskriminaci v oblasti bydlení na základě etnického původu zakazuje, nevládní organizace však uvedly, že některé obce diskriminovaly určité společensky znevýhodněné skupiny, zejména Romy, když ve svém rozhodnutí nepřidělit byt vycházela z údajně špatné pověsti romských žadatelů v předchozích místech bydliště. Mezi další příklady diskriminace romských spotřebitelů náleží rovněž odmítnutí obsluhy v restauracích a odmítnutí ubytování Roma v hotelu. Romové byli v nepřiměřeně vysoké míře zadluženi z důvodu nedostatečného přístupu k bankovním službám a zneužívání jejich situace ze strany lichvářů.

Agentura pro sociální začleňování nese odpovědnost za realizaci vládní strategie boje proti sociálnímu vyloučení, zejména v romské populaci, za zlepšování přístupu ke vzdělání, bydlení, bezpečnostním a rodinným, sociálním a zdravotnickým službám, a rovněž za stimulaci regionálního rozvoje v nejpostiženějších oblastech. Ministr pro lidská práva a ministryně práce a sociálních věcí rovněž učinili veřejná prohlášení na podporu společensky znevýhodněných skupin, zejména Romů, a ve vládě prosazovali kroky v jejich prospěch.

Násilné činy, diskriminace a jiné zneužívání na základě pohlavní orientace a pohlavní identity

V zemi jsou zavedeny antidiskriminační zákony, které pamatují i na pohlavní orientaci. Evropská komise proti rasové nesnášenlivosti ve své zprávě z října 2015 kritizovala zemi za to, že nemá specifická ustanovení pro zločiny z nenávisti vztahující se rovněž na pohlavní orientaci a pohlavní identitu.

Stát nevedl žádnou statistiku násilných činů cílených na osoby na základě jejich pohlavní orientace a pohlavní identity, kontakty z nevládních organizací však uváděly, že počet těchto incidentů byl velmi nízký. Místní aktivisté LGBTI uvedli, že občané jsou vůči osobám LGBTI velmi tolerantní. Například červnový výzkum veřejného mínění provedený společností CVVM zjistil, že 74 procent respondentů souhlasí s tím, aby homosexuálové a lesbičky měli právo uzavřít registrované partnerství. Ve stejném průzkumu bylo zjištěno, že 37 procent respondentů uvedlo, že má přátele v komunitě LGBTI. Podle průzkumu je 48 procent respondentů přesvědčeno, že „coming out“ by jim v jejich městě či vesnici způsobil problémy.

Podle průzkumu provedeného Agenturou Evropské unie pro základní práva uvedlo 36 procent osob LGBTI, že se setkaly s diskriminací a obtěžováním na základě své pohlavní orientace, zatímco 26 procent uvedlo, že byly v posledních pěti letech fyzicky napadeny či jim bylo vyhrožováno.

Pavλίna Nytrová, poslankyně za Českou stranu sociálně demokratickou, ve svém vyjádření o osobách LGBTI v červenci uvedla, že tyto osoby jsou vysoce promiskuitní, je mezi nimi nadprůměrný počet alkoholiků a drogově závislých a že budou usilovat o legalizaci pohlavního styku s dětmi. Její komentář způsobil pozdvižení a ministryně práce (rovněž sociální demokratka) navrhla, aby Nytrová ze strany vystoupila.

Některé zdravotnické zákroky, například oplodnění in vitro, jsou dostupné pouze pro heterosexuální páry.

V červnu pak Ústavní soud zrušil zákaz homosexuálním a lesbickým osobám žijícím v registrovaném partnerství adoptovat děti jako jednotlivci. Společná adopce dvojicemi stejného pohlaví a adopce biologického dítěte partnera stejného pohlaví však zůstává i nadále nezákonná.

Společenská stigmatizace osob s HIV a AIDS

Osoby s HIV/AIDS byly vystaveny společenské diskriminaci, případy násilí však nebyly hlášeny. Česká společnost AIDS pomoc oznámila řadu případů

Celé znění zprávy Country Reports on Human Rights Practices na <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/>

diskriminace, především v přístupu ke zdravotnické a dentální péči a při neoprávněném ukončení pracovního poměru, případně diskriminaci při náboru. Stát ve většině případů nezasáhl, neboť osoby s HIV/AIDS často dávaly přednost utajení svého stavu před podáním stížnosti. V první polovině roku úřad ombudsmanky realizoval několik prezentací na celostátních akcích, v jejichž rámci informoval o stavu nákazy HIV jako postižení dle antidiskriminačního zákona. Ombudsmanka rovněž kritizovala novelu Zákona o ochraně veřejného zdraví, neboť podle ní přispívá ke stigmatizaci a diskriminaci osob HIV pozitivních.

Obvodní soud v Praze zahájil v březnu projednávání případu bývalého policisty, jenž byl před pěti lety propuštěn ze služebního poměru, neboť byl HIV pozitivní. Policista požadoval od Ministerstva vnitra finanční odškodnění ve výši 500 000 korun. Soudce si vyžádal odborný lékařský posudek, zda byl policista schopen plnit své povinnosti i přes svůj zdravotní stav. Ke konci roku nebyla věc uzavřena.

Jiné společenské projevy násilí a diskriminace

Stále rozšířenějším problémem jsou společenské předsudky vůči muslimům a jejich diskriminace. Nevládní organizace zaměřující se na otázky migrace uváděly vyšší počet výhrůžek prostřednictvím telefonu a elektronické pošty než v předchozím roce, v několika případech se jednalo o vyhrožování smrtí.

V první polovině roku oznámilo Ministerstvo vnitra 88 extremistických trestných činů, z nichž 64 bylo považováno za projevy násilí či podněcování k násilí, zejména proti muslimům. Orgány zahájily stíhání v 50 případech.

V průběhu roku se konalo několik demonstrací proti přijímání migrantů a uprchlíků a proti zavádění kvót EU na jejich rozdělování. Většinu těchto demonstrací, jichž se účastnilo od několika desítek po přibližně 1000 osob, pořádala uskupení Blok proti islámu, Úsvit a Islám v České Republice nechceme. Uskutečnilo se též několik demonstrací na podporu migrantů a uprchlíků.

V únoru demonstranti proti islámu vhodili Molotovovy koktejly na společenské středisko Klinika v Praze. V dubnu bylo několik kaváren a obchodů v Praze zapojených do vládního projektu „hate-free zone“ posprejováno výhrůžkami a nacistickými symboly. Policie následně obvinila pět mladistvých z vandalismu.

V červenci demonstrovalo více než 60 neonacistů a jiných extremistů proti akci na podporu povědomí o xenofobii v Ostravě. Srpnová návštěva německé kancléřky

Angely Merkelové v Praze vyvolala několik demonstrací na podporu i kritiku její politiky vůči uprchlíkům a migraci. Protimerkelovská shromáždění se těšila vyšší účasti, přičemž kritika se zaměřovala především na její vítání uprchlíků v Evropě.

V srpnu uspořádali členové uskupení Islám v České republice nechceme na pražském Staroměstském náměstí inscenovaný útok Islámského státu. Členové uskupení byli oblečeni jako teroristé s falešnými vousy, atrapami sebevražedných vest a atrapami palných zbraní a přijeli na náměstí ve vojenských vozidlech a na velbloudu, vykřikovali a stříleli z poplašných zbraní. Akce měla být vtipným kouskem, způsobila však paniku. Desítky turistů se daly na útěk a porážely přitom stolky a židle, poté zasáhla policie a demonstraci ukončila.

V srpnu dále neznámý pachatel rozbil okna mešity v Brně, v prosinci pak někdo polil dveře a stěny mešity motorovým olejem. Žádná organizace se k těmto incidentům nepřihlásila a policie pokračoval v šetření obou případů.

Dne 11. září skupina cca. 25 osob uspořádala demonstraci před velvyslanectvím Saúdské Arábie v Praze. Účastníci byli oblečeni v arabských oděvech a zesměšňovali islámské tradice.

Nevládní organizace hlásily nárůst nenávistných projevů vůči migraci. Politici, mimo jiné prezident, místopředseda vlády, poslanci, senátoři a místní politici z celého politického spektra užívali protiimigrantskou rétoriku směřovanou především proti muslimům.

Přestože vláda protiislámskou rétoriku veřejně odsoudila, prezident Zeman uvedl, že pokud by migrační krize dosáhla až ke hranicím České republiky, podpořil by nasazení vodních děl proti migrantům. Předseda vlády Sobotka prezidenta Zemana kritizoval a uvedl, že vodní děla řešením krize nejsou. V říjnu Zeman migraci popsal jako organizovanou invazi a navrhl, že migranti by měli být vraceni do Afriky nebo na neobydlené řecké ostrovy. Na to reagoval ministr zahraničí slovy, že takový návrh nereflektuje zahraniční politiku země. Místopředseda vlády a ministr financí Babiš opakovaně uvedl, že muslimské uprchlíky nelze integrovat a že země by žádné muslimské uprchlíky přijímat neměla.

Nevládní organizace proti těmto tendencím aktivně vystupovaly a během roku se uskutečnilo několik akcí na podporu tolerance. V srpnu se shromáždilo přibližně 80 muslimů před katolickým kostelem v Praze na protest proti rostoucímu výskytu násilí v Evropě. Symbolicky se zúčastnili mše konané v kostele, přičemž

se poklidně zdržovali v jeho zadní části. Po mši přibližně 400 účastníků včetně muslimů odsoudilo terorismu a vytvořilo lidský řetěz kolem kostela.

Agentura pro sociální začleňování nese odpovědnost za realizaci vládní strategie boje proti sociálnímu vyloučení, zejména v romské populaci, za zlepšování přístupu ke vzdělání, bydlení, bezpečnostním a rodinným, sociálním a zdravotnickým službám, a rovněž za stimulaci regionálního rozvoje v nejpostiženějších oblastech. Ministr pro lidská práva a ministryně práce a sociálních věcí rovněž učinili veřejná prohlášení na podporu společensky znevýhodněných skupin, zejména Romů, a ve vládě prosazovali kroky na jejich podporu.

Oddíl 7. Práva pracujících

a. Svoboda sdružování a právo na kolektivní vyjednávání

Zákon zakotvuje právo pracujících zakládat odborové organizace a vstupovat do nich podle vlastního uvážení bez nutnosti mít k tomu souhlas nebo splnit nepřiměřené požadavky. Umožňuje jim provádět svou činnost bez zásahů. Právo svobodného sdružování se vztahuje na občany České republiky i na zahraniční pracovníky, ti se však do odborů většinou nezapojují z důvodu krátkodobé povahy jejich zaměstnaneckého poměru nebo z nedostatku společenské interakce se zaměstnanci – občany ČR.

Zákon umožňuje kolektivní vyjednávání. Zakazuje diskriminaci na základě členství v odborech a nepovažuje odborovou činnost za legitimní důvod k propuštění. Pracovníci ve většině povolání mají zákonné právo na stávku v případě neúspěchu pokusů o vyjednávání, přičemž toto právo je v zásadě uplatňováno.

Stávky mohou být omezeny či zakázány v odvětvích nejdůležitějších služeb, jako je zdravotnictví, energetika a dodávka vody, řízení leteckého provozu, jaderná energetika a ropný a plynárenský průmysl. Členové ozbrojených složek, státní zástupci a soudci mají zakázáno zakládat odborové organizace a vstupovat do stávky. Možnosti kolektivního vyjednávání jsou omezeny u státních zaměstnanců, jejichž platy jsou stanovovány zákonem. Pracující včetně těch, kteří nejsou členy odborů, mohou právně zastupovat pouze odbory. Po odborech je vyžadováno, aby v případě plánování stávky písemně informovaly zaměstnavatele o počtu stávkujících a předložily seznam členů stávkového výboru nebo kontaktních osob za účelem vyjednávání. Odbory jsou povinny ohlásit stávku alespoň s třídenním předstihem. Přestože předpisy umožňují odborářům vykonávat určitou odborovou činnost v pracovní době, nestanoví, kolik času mohou těmto činnostem věnovat, což

ponechává prostor pro různý výklad předpisů ze strany zaměstnavatelů.

Zákon chrání představitele odborů před propuštěním ze strany zaměstnavatele po dobu jejich funkčního období a dalších 12 měsíců po jeho skončení. Pokud chce zaměstnavatel představitele odborů propustit, musí si předem zajistit souhlas jeho odborové organizace. V případě odeprání souhlasu je výpověď neplatná.

Stát usiloval o důsledné prosazování příslušných zákonů a umožnil odborům vyvíjet jejich činnost bez zásahů. Zdroje, které měl stát k dispozici pro účely kontroly a případné zjednání nápravy, byly přiměřené a pokuty za porušování předpisů byly dostatečně vysoké k tomu, aby měly odstrašující účinek.

Českomoravská konfederace odborových svazů (ČMKOS) si stěžovala, že zaměstnanci nemají ze zákona povinnost konzultovat s odbory záležitosti jednotlivých zaměstnanců a usilovat o vzájemnou dohodu ohledně určitých problémů na pracovišti. To podle ČMKOS omezuje zaměstnance menších firem v zajišťování práv odborů.

Podle ČMKOS se zvýšil počet porušení zákoníku práce a odborových pravidel, jichž se v průběhu roku dopustili zaměstnavatelé. Pokračoval tak trend z posledních několika let. ČMKOS oznámila celou řadu porušení pravidel a případů diskriminace ze strany zaměstnavatelů, mimo jiné zvyšování administrativních překážek v kolektivním vyjednávání, neodsouhlasené a jednostranné úpravy mezd a vyhrožování propuštěním zaměstnancům uplatňujícím svá odborová práva, odmítnutím ukončit své členství v odborech či usilujícím o založení odborové organizace.

ČMKOS dále uvedla, že někteří zaměstnavatelé nutili zaměstnance pracovat bez řádné pracovní smlouvy ve „zkušební lhůtě“, vypláceli jim pouze minimální mzdu a zbývající část jim dávali tzv. „pod rukou“ nebo v rozporu se zákoníkem práce nevypláceli mzdu včas. Prokázat porušení zákona však bylo obtížné. Zaměstnanci, členové odborů i ostatní, často nebyli ochotni podávat oficiální stížnost či vypovídat proti svému zaměstnavateli ze strachu, že přijdou o práci, bude jim snížena mzda nebo budou přeloženi na místo s horšími pracovními podmínkami. Zaměstnanci obvykle podávali stížnosti pouze v případě bezprostředního ohrožení jejich pracovního místa nebo teprve po ztrátě zaměstnání.

Podle ČMKOS se zaměstnanci častěji zajímali o svá odborová práva a způsoby, jak založit odborovou organizaci. ČMKOS stále hlásila případy zaměstnavatelů, kteří

členům odborů neposkytovali dostatek placeného času k plnění jejich odborových povinností nebo vytvářeli nátlak na členy odborů, aby ze zaměstnání odešli a oslabili tak místní odborovou organizaci. Objevily se případy šikanování odborových představitelů, mimo jiné v podobě nepřiměřených kritérií hodnocení pracovních výsledků, nadměrné sledování pracovní výkonnosti a disciplinární postihy či snižování odměny čistě z důvodu členství v odborech.

V průběhu roku využívaly odbory k dosažení svých cílů nejčastěji stávkovou pohotovost a stávky. Stávky a stávková pohotovost se týkaly především mezd, příplatků za práci přesčas, obav o uzavření podniku bez návazného sociálního programu a přiměřené kompenzace pro znevýhodněné zaměstnance, například rodiče samozivitele či zaměstnance určené k propuštění.

b. Zákaz nucené či povinné práce

Zákon veškeré formy nucené či povinné práce zakazuje a stát tento zákaz účinně prosazoval. V předchozích několika letech byly kontroly častější a prosazování zákona účinnější.

Stát přijal zákony zpřísnující regulaci možného zneužívání pracovních sil agenturami zpřísněním požadavků na vstup pracovních agentur na trh, výběrem pokut za nelegální zaměstnávání a stanovením limitů pro dočasné zaměstnávání cizinců. Zdroje, kontroly a opravné prostředky byly dostatečné. Tresty za porušení, mimo jiné pokuty a/nebo odebrání licence, byly dostatečné k tomu, aby měly odstrašující účinek.

Byly však hlášeny případy, kdy muži i ženy včetně migrujících pracovníků byli nuceni k práci, obvykle formou dluhového nevolnictví. Ministerstvo vnitra oznámilo během prvních 11 měsíců roku 17 obětí nucené práce. Soukromé pracovní agentury při náborech pracovníků v zahraničí i v České republice často využívaly zavádějící praktiky.

Viz též *Zpráva o obchodování s lidmi (Trafficking in Persons Report)* Ministerstva zahraničí USA na www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

c. Zákaz práce dětí a minimální věková hranice zaměstnání

Minimální věková hranice pro zaměstnání je 15 let. Zaměstnávání dětí od 15 do 18 let se řídilo přísnými bezpečnostními standardy, omezením pracovní doby a požadavkem, aby práce nebyla na úkor vzdělávání. Zákon umožňuje zaměstnávání

děti pouze v určitých oblastech: v kulturní a umělecké činnosti, reklamě, propagaci produktů a v určitých modelingových a sportovních činnostech. Dětská práce je povolena pouze s kladným vyjádřením dětského lékaře a předchozím souhlasem Úřadu práce. Pracovní povolení pro dítě se vydává na období 12 měsíců. Zdroje, kontroly a opravné prostředky byly dostatečné. V případě porušení předpisů týkajících se dětské práce lze uložit pokutu ve výši až dvou milionů korun. Český úřad bezpečnosti práce tyto předpisy účinně uplatňoval. Během roku nehlásil ČÚBP žádné případy porušování předpisů o dětské práci.

d. Diskriminace v zaměstnání a profesi

Pracovněprávní zákony a předpisy zakazují veškerou diskriminaci na základě národní příslušnosti, rasy, barvy, náboženského vyznání, politického přesvědčení, původu, pohlaví, pohlavní orientace či pohlavní identity, věku, postižení, pozitivního nálezů HIV či nákazy jinými přenosnými chorobami, společenského stavu či členství v odborech. Dle analýzy společensky vyloučených lokalit v České republice provedené v roce 2015 společností Gabal Analysis Company je vysoká míra nezaměstnanosti mezi Romy, zejména pak ve společensky vyloučených lokalitách, kde činí 80-85 procent. V ostatních částech země dosahuje nezaměstnanost Romů 39 procent, zatímco u většinové populace je to 6 procent.

V roce 2015 provedl ČÚBP 336 kontrol na nerovné zacházení a diskriminaci. Za porušení antidiskriminačních zákonů, většinou nedodržování požadavku na zaměstnávání určitého počtu osob s postižením, diskriminaci dle pohlaví a věku či zveřejňování diskriminačních nabídek práce, uložil pokuty v celkové výši 2,4 milionu korun. Podle ČMKOS se případy pracovní diskriminace obvykle týkaly rozdílu ve výši platů mezi pohlavími. Tresty za porušení antidiskriminačních pracovněprávních předpisů zahrnují opětovné přijetí do zaměstnaneckého poměru a peněžní pokuty.

Dle Českého statistického úřadu bylo nezaměstnaných 3,3 procent žen proti 2,9 procent mužů. V roce 2015 tvořily ženy 44 procent pracovních sil mimo zemědělství. Mzdy žen byly vůči mužským protějškům nižší přibližně o 24 procent. V roce 2015 obdržela ombudsmanka 379 stížností na diskriminaci v zaměstnání.

Sdružení podporující osoby HIV pozitivní oznámily případy diskriminace. Osoby HIV pozitivní nejsou ze zákona povinny uvědomit o své diagnóze zaměstnavatele, pokud jim diagnóza nebrání v plnění jejich povinností. Někteří zaměstnavatelé propustili osoby HIV pozitivní na základě předsudků jiných zaměstnanců. Aby se zaměstnavatelé vyhnuli nařčení z diskriminace, odůvodňovali propuštění

administrativními důvody, např. nadbytečností.

Stát v zásadě účinně prosazoval antidiskriminační pracovněprávní předpisy ukládáním pokut. Podle zprávy ombudsmanky docházelo k diskriminaci v nabídkách práce, které uváděly kritéria jako věk, pohlaví, tělesné postižení a národnost.

Zaměstnanci často nebyli ochotni podávat oficiální stížnost či vypovídat proti svým zaměstnavatelům z důvodu obav ze ztráty zaměstnání, snížení mzdy, přeložení na místo s horšími pracovními podmínkami.

e. Přijatelné pracovní podmínky

Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví vyšší minimální mzdy a prosazuje její dodržování. V roce 2015 byla minimální mzda zvýšena z 9 200 na 9 900 korun měsíčně. „Životní minimum“ definované jako minimální částka potřebná k uspokojení základních potřeb dospělé osoby v produktivním věku na jeden měsíc činilo 2 200 korun. Dodržování ustanovení o minimální mzdě bylo jedním z hlavních cílů kontrol ČÚBP.

Zákon stanoví 40-hodinový pracovní týden, dva dny odpočinku týdně a přestávku alespoň 30 minut během standardní osmihodinové pracovní směny. Zaměstnanci mají nárok na alespoň 20 dnů placené dovolené ročně. Zaměstnavatelé mohou požadovat práci přesčas o délce nejvýše osmi hodin týdně za účelem uspokojení zvýšené poptávky, celkově však nejvýše 150 hodin ročně. Další práce přesčas vyžaduje souhlas zaměstnance. Zákoník práce nařizuje příplatek za práci přesčas rovnající se alespoň 125 procent průměrné mzdy.

Stát stanoví normy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zákoník práce stanovuje zaměstnavateli povinnost zajistit bezpečnost a ochranu zdraví na pracovišti, udržovat bezpečné a zdravé pracovní prostředí a prevenci bezpečnostních a zdravotních rizik.

Kontroloři ČÚBP provedli 6 801 kontrol dodržování zákoníku práce. ČÚBP uložil pokuty v celkové výši 14,4 milionu korun za hrubá porušení týkající se mimo jiné smluv, mezd, odměn za práci přesčas, pracovní doby a přestávek. V roce 2015 působilo v zemi 334 kontrolorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Plán kontrol pracovněprávních záležitostí ze strany ČÚBP byl zaměřen na odvětví, v nichž se obvykle vyskytují vysoká rizika, např. na stavebnictví, zemědělství a lesnictví.

ČÚBP je odpovědný i za boj proti nelegálnímu zaměstnávání. Kontroloři kladli

důraz na kontroly nelegálního zaměstnávání v odvětvích, kde k nelegálnímu zaměstnávání často dochází, např. v poskytování ubytovacích služeb/stravování, v maloobchodu, ve skladovacích a logistických centrech, v zemědělství, lesnictví a stavebnictví. Kontroloři provedli množství kontrol ve vybraných sezónních provozech, například venkovních koupalištích, lyžařských areálech, na čerpacích stanicích a v servisech. Za účelem zvýšení účinnosti kontrol spolupracovali kontroloři ČÚBP s Úřady práce, Českou správou sociálního zabezpečení, Živnostenskými úřady, cizineckou policií, Celní správou a policií. V roce 2015 provedli 9 583 kontrol a uložili pokuty v celkové výši 16 milionů korun za hrubá porušení pracovněprávních předpisů týkajících se nelegálního zaměstnávání, smluv a mezd, odmítnutí výplaty odměn, pracovní doby a přestávek a rovněž povolení k pobytu a pracovních povolení.

V roce 2015 provedl ČÚBP 539 kontrol v pracovních agenturách zaměstnávajících migrující pracovníky. Podle ČÚBP odhalily kontroly nesrovnalosti v pracovních smlouvách, odmítnutí vyplatit odměny nebo vyplatit mzdu včas a rovněž nesrovnalosti týkající se pracovní doby, práce přesčas a přestávek. Za hrubá porušení pracovněprávních předpisů uložil ČÚBP 158 pokut v celkové výši 4,2 milionu korun. Přestože ČÚBP neodhalil případy systematické diskriminace dle státní příslušnosti, pohlaví, věku či zdravotního stavu, týkala se oznámená porušení nejčastěji případů rozdílů v pracovních a mzdových podmínkách mezi stálými zaměstnanci a agenturními pracovníky.

Zaměstnavatelé někdy ve vztahu k migrujícím pracovníkům ignorovali požadavky na standardní pracovní podmínky. Přes 90 procent migrujících pracovníků tvořili Ukrajinci. Migrující pracovníci byli nejčastěji zaměstnáni ve stavebnictví a lesnictví. Mnoho z nich pracovalo v tzv. šedé ekonomice bez pracovního povolení a v nebezpečných a vykořisťujících podmínkách. Zahraniční pracovníci s relativně nízkou kvalifikací z méně rozvinutých zemí našli a udrželi práci, byli často závislí na pracovních agenturách zajišťujících dočasnou práci. Migranti často pracovali v podmínkách nesplňujících normy a byly vystaveni ponižujícím jednáním ze strany agentur. Mzdy byly nejčastěji vypláceny agenturám, které je následně zabavovaly, v důsledku čehož byla pracovníkům vyplácena nižší než minimální mzda, pracovali přesčas bez náležité odměny či jim odměna nebyla vyplacena vůbec. Vzhledem k tomu, že migrující pracovníci zřídka podávali oficiální stížnost na podobné zacházení, měly příslušné orgány jen málo příležitostí zasáhnout.

ČÚBP účinně prosazoval dodržování zdravotních a bezpečnostních standardů. Zákony stanovící přijatelné pracovní podmínky se vztahují na všechny pracovníky ve všech odvětvích. ČÚBP v průběhu roku provedl 10 608 kontrol zaměřených na

dodržování norem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, především pak ve stavebnictví, výrobě, dopravě, zemědělství, lesnictví a těžkém strojírenství. Kontroly probíhaly jak aktivně, tak na základě stížností. V případech hrubého porušení zákona uložily příslušné orgány pokuty v celkové výši 6,6 milionu korun.

V roce 2015 vzrostl počet registrovaných pracovních úrazů o 2,8 procenta proti roku 2014. Počet smrtelných úrazů vzrostl v roce 2015 o 12 procent. K velké většině pracovních úrazů a úmrtí došlo v těžebním průmyslu, v dopravě, stavebnictví, skladech a ve zpracovacím průmyslu. Dle ČÚBP patřilo mezi nejčastější příčiny úrazů a smrtelných úrazů podcenění rizika, pád z výšky, nedbalé uplatnění nebezpečných pracovních postupů a technik, neoprávněné jednání a/nebo zdržování v nebezpečných oblastech a nedodržování zákazů. Zaměstnanci malých a středních firem často odmítali používat ochranné pomůcky, přestože jim je zaměstnavatel zajistil.

Pracovníci se mohou vyhnout situacím ohrožujícím jejich zdraví či bezpečnost, aniž by jim za to hrozila ztrát zaměstnání, přičemž ČÚBP konzistentně usiloval o prosazování této normy.